

EVANGELIKUS ÓRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

A lapot szerkeszti és anyagi tekintetben illető mindennemű postai küldemény, a hirdetések szövege és ára, valamint az esetleges reklamáció is a lap tulajdonosához: Noszko István lelkészhez Rákospalotya (Pest megye) küldendő ☒ ☒

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:
NOSZKÓ ISTVÁN

rákospalotyai lelkész.

FŐMUNKATÁRSÁK:

SCHOLTZ ÖDÖN JAHN JAKAB BLATNICZKY PÁL
ágtalvi esperes-lelkész. kiskéri lelkész. cinkota lelkész.
DUSZIK LAJOS GÖMÖRY JÁNOS
szatmári lelkész. esperesi főgym. igazgató

Megjelenik hetenként egy ízben

A lap ára:

Egész évre 14 K

Félévre 7 K

Egyes szám ára 40 f

Hirdetések és pályázatok ára

Egész oldal 40 f

A fentl. árak a postaköltséggel együtt értendők.

TARTALOMJEGYZÉK: VEZÉRCIKK: Uj jubileumi alkotás. Raffay Sándor. — **Belmisszió s szociális fővénycink.** Draskóczy Lajos. — **Játék a számokkal.** Tompa Mihály. — **Belélet — Pályázatok és hirdetések.**

Uj jubileumi alkotás?

E megkérdőjelezett cím alatt az Ev. Órállóban felvetett terv ellen méltatlankodó cikk jelent meg az Evang. Egyházi Élet j. é. 11. számában. S—s = Stráner Vilmos szerkesztő ur helyteleníti e cikkben az Evangélikus Leánynevelő Intézet tervét. Azzal végzi irását, hogy „miért akarunk mindig és minden áron újat alkotni“, miért akarjuk új alkotásokkal tönkre tenni, agyonütni az életre hivatott és életre képes régieket?”

Ha már volna Ev. Leánynevelő Intézetünk, érteném ezt a méltatlankodást. De ninesen és terve sem merült fel senkiben. Legalább nem tudok róla. Leányiskoláink vannak, de Leánynevelőink ninesenek. Valamennyi leányiskolánk a rendes iskolai típus valamelyikét képviseli, azt fogja képviselni a kőszegi ev. leánygimnázium is. Olyan intézetünk azonban, amilyent akár a Sacré cour, akár a Sion képvisel, ninesen.

Ha tehát az „uj alkotás“ Isten segítségével és a nemes emberbarátok áldozatkészségéből csakugyan létrejön: semmiféle életre hivatott és életre képes régit“ nem üthet agyon és nem tehet tönkre, mert nincs mit agyonütnie és tönkre tennie.

Inkább örülnünk kell, hogy „ujat alkotunk“. Olyan újat, amire szükségünk

van, amivel talán — helyes vezetés mellett — végre valahára felvehetjük a versenyt a gyermekeinket rontó zárdai leánynevelőkkel. Mert hogy ezeket a kőszegi leányiskola felállítása után és felállítása dacára is látogatták, az csak természetes volt. Hiszen *felsőbb leányiskolát* másutt is találhattak s a zárdákba nem a felsőbb leányiskola tananyagának el-sajátításáért küldték a szülők a leányikat, hanem különösen a nyelvek és a „társaságban“ szokásos nevelés érdekében.

Ilyesféle intézetre gondoltam én, mikor az eszmét felvettem s ilyesféle intézetre gondolt *Solymossy* báró ur is, mikor az eszmét felkarolta s a maga régen táplált eszméivel azonosnak vallotta. Egy ilyen „uj alkotás“ semmiféle régit létében meg nem támad, versenybe semmiféle intézettel nem is kerülhet.

Stráner barátom azonban téved, ha azt hiszi, hogy az intézet kizárólag a „felső tízezer“ leányai számára tervezetik. Arra a bizonyos „magasabb társadalmi műveltségre“, a melyről a nemes báró beszél, nemcsak a „felső tízezreknek“ van szüksége. A művelt középosztály, melyhez az összes diplomás és földbirtokos osztály tartozik, leányainak méltán kíván „magasabb társadalmi műveltséget“ nyújtani. Az iskolázottság ezt nem meríti ki. A külföldi, különösen a

németországi, svajcezi és angol leánynevelő intézetek e tekintetben jó példakul és igen felkarolt intézményekül állanak előttünk. Ezek példájára kell nekünk hazai talajon, buzgó evangéliomi szellemtől áthatott leánynevelő intézetet alapítani. Hogy ez az „új alkotás“ a kőszegi leánygimnáziumot semmi tekintetben nem érinti, az természetes. De nem érint más meglévő leányiskolát sem. Ez igazán olyan „új alkotás“, amelynek felkarolásáért csak a legnagyobb hála illetheti *Solymossy* báró urat.

Ismételten ajánlom az egyházhívek áldozatos figyelmébe és támogatásába.

Raffay Sándor.

Belmisszió s szociális törvényeink.

Nagyfisztelelű Elnök úr!

Mélyen tisztelt Egyetemes Lelkészegyesületi Közgyűlés!

A tiszai egyházkerület ez évi közgyűlése, az eperjesi theol. tanári kar fölterjesztése alapján, a kerül. lelkészi Értekezlet javaslatára elhatározta, hogy:

a.) a *belmisszió*, mint kötelező tárgy vétesék föl a jövő tanévtől kezdve, a theologia átalakítandó tantervébe;

b.) kívánatosnak tartja, hogy a *belmisszió* tanítása helyet nyerjen közoktatásunk és nevelésünk minden fokozatu iskolájában.

c.) fölhatalmazza és egyben fölkéri a püspök urat arra, hogy a *belmissziói* pedagógiai, tanári, ifjusági könyvtár megalapításáról belátása szerint gondoskodjék;

d.) a *belmissziói szociális oktatás számára* anyagot szolgáltató kézikönyv kiadásáról, vagy saját hatáskörében, vagy ha lehet, az egyetemes egyház hozzájárulásával, gondoskodni fog;

e.) *felkéri a püspök urat* arra, hogy a theol. tantervének átalakításával kapcsolatban akként intézkedjék, hogy a jövő tanévtől kezdve theologusaink, közjogi és magyar magánjogi előadásokat, mint kötelező special-collegiumokat hallgathassanak.

Tekintettel arra, hogy *theologiai karunk*, *harmadfél ívet kitevő memorandumának kilátásba helyezett közzététele még nem történhetett meg*, bevezetésül azt is közölnöm kell, hogy a *belmisszió* tanításának anyagát négy évre osztva

be, a következő rendben fogjuk tanítani:

I. év: A német evang. *belmisszió* történeti fejlődésének ismertetése négy korszakban. II. év: A *belmisszió* kiváló munkásainak életrajza és a *belmisszió* irodalma. III. év: A *belmisszió* műveinek ismertetése a) a fizikai bajok enyhítését; b) az erkölcsi züllés meggátolását; c) az egyháziatlanság megszüntetését; d) a szociális bajok enyhítését célzó intézmények, — IV. év: a magyar szociális törvényhozás ismertetése.

Mind ezekből méltóztatnak látni, hogy *amit egyházkormányzati hatóságaink minden fokozatán fel, az egyetemes közgyűlésig* a jegyzőkönyvi határozatok *egyformán sürgetnek*; a *belmisszió* rendszeres tanítása, az eperjesi theologián, a reformáció jubiláris évében kezdetét veszi.

Hogy vajjon időszerű-e mostan, itt, éppen ebben a gyülekezetben foglalkozni e kérdésekkel? Vajjon a lelkészi kar nivójához illik-e, ezekben a valóságos sorsdöntő kérdésekben, a lelkészi karnak meghallgatni, a lelkészképzés vezetői egyikének beszámoló szavát? Vajjon elemi iskolává törpül-e, ily módon ez a tisztes gyülekezet? Ki hitte volna, hogy éppen most, egy nyilvános sajtóorganumban, ezekben a minden erőnek egybeolvadását követelő áldozatos időkben, ilyen kérdések fölmerülhettek? Én, nem felelek ezekre a kérdésekre, csak rámutatok oda át a római táborra, ahol még a szeretet palástja alá rejtőzött gyűlölet sem kérdeztet ilyen dolgot; hanem fölismerve a szociális megértés és megérzés, a szociális szervezkedés nagy horderejét, minden conferencián, minden congregatióon; minden kongressuson, minden lélekzetvélel, minden eszközt felhasználva, tömörülve, egymást és a célt megértve indított egy olyan hatalmas szociális propagandát, a melynek gyümölcsei már is egymásután gazdagon érnek, — amely propaganda conferenciáinak: a tudományos társadalmi problémák fejtegetése, — a nevelés és oktatásügy reformja, éppen úgy, mint a kertészkedés, vagy seprükötés, kosárfonás vagy fillérbank elmélete, figyelemmel hallgatott, *soha le nem kicsinyített tárgyai voltak és azok ma is, a római tábor papjainak gyülekezetében!*

Engemet egyedül az a meggyőződés hozott ide, hogy *soha nagyobb szükség* nem volt az egymással való szoros kapcsolat közös ápolására; *soha nagyobb jelentősége* nem volt a kölcsönhatás erősítésének; az együtt érző szolidaritás kimutatásának, mint mostan, amikor e rettenetes világfelfordulásban a béke idejére készülve, lelkészképzésünknek reformjáról, tantervünknek három új tárgygyal való kibővítéséről van szó. E felfogástól indítva kértem engedelmet, hogy ezuttal legalább az egyik új tárgy-

gyál, a magyar szociális törvényhozás ismertetésével foglalkozhassam röviden utalva a szociális képzés fontosságára, — szabatosan jelezve azt az irányelvet, azt a szellemet amelynek a tanítás folyamán érvényesülni kell és végül néhány példával illusztrálva szociális törvényeink kritikai ismertetését, amely tanítói munkának kétségtelen eredménye lesz theologusaink szociális érzékének művelése, látókörének kiszélesülése.

A jövődőt számunkra a tények *objektív* megismerése, — és e megismerésből születő *subjektív* elhatározás biztosíthatja egyedül. Ha ez igaz, legyen bátorságunk megismerni és kimondani, hogy az objektív tények azt mutatják, hogy idehaza, a front mögött rossz időköt élünk, mert a rettenetes küzdelemben *nem tanultunk eleget*, nem tudtuk levetkőzni régi hibáinkat, *mert az egy Isten fiaiból alakuló társadalom tagjait még most is szakadékok választják el egymástól* és különböző táborokra oszolva, egymással még most is farkasszemet nézünk!

Ezeket látva, mélységes aggodalom száll meg valahányszor felötlik lelkemben a kérdés: vajjon fel tud-e készülni arra az időre, megtudja-e vinni azt a nagy küzdelmet a mi táborunk, a mely reá vár a bekövetkezendő béke napjaiban? Hala, legyen érte Istennek, hogy e világégés közepette objektív tények mutatják azt is, hogy a mi táborunknak:

vannak csapatai, elszántan küzdő zászlóaljai, amelyeknek vitézei a „Belmisszió“ kibontott lobogója alatt, határozott zengést tevő szóval hirdetik, hogy a reformationnak világot nyitó egyháza nem lélekölő bürokrácia, nem csak érzékellen közgazgatási gépezet, sőt nem is csupán eükarisztikus, — hanem legalább is oly mértékben karitatív, mondjuk ki nyíltan: szociális intézmény e földön. Bethesda tavának vize megmozdult és mi úgy hiszem, nem szórunk egymásra többé anatómát a gondolatért, hogy: „a szociális kérdés, vallási kérdés; hogy ez embernek Fia, véres, porlepte arcával több, mint a dogmák főpapja glóriájával“ . . . Ezen az értekezleten azért gyűltünk egybe, hogy a Krisztus lelkével gyujtsunk égi fényt a chaotikus világ bomlások sötétségében; hogy az emberiséget megváltó Krisztus áldozatos hűségével hirdessük fönt és alant, mindenütt, hogy *létünk vagy nem létünk kérdése függ attól, hogy evangelikus egyházunk a háboru után, mennyire lesz képes megoldani szociális nagy föladatait.*

Ez a nagy igazság esendül ki a mult évi egyetemes közgyűlésnek, 43-ik jkvi pontban foglalt határozatából. Kétségtelen, hogy ez a nagy igazság hatotta át Geduly Henrik Ó Méltóságá-

nak, a fiszai kerület püspökének lelkét, a mikor lelkészi karának közmegnyugvására gondoskodott arról, hogy az eperjesi theol. akadémián a hallgatók a jövőben rendszeres belmissziói s a mi ezzel egy: rendszeres szociális képzésben részesüljenek. Ez a sorsdöntő igazság fogta meg szívemet, elmémet egyaránt és a néppel való nagy kiterjedésű, gyakori, közvelel érintkezés indított arra, hogy a belmisszió tanítási tervezetét kidolgozva, a négy évre felosztott anyagból, a 4-ik évben a magyar szociális törvényhozás beható, gyakorlati ismertetését tüzzem ki belmissziói képzésünk betetőzéséül.

Meggyőződésemm szerint ugyanis tévedés nélkül megállapíthatjuk, hogy a magyar belmisszionisták több mint negyedszázados törekvő munkájának csekély eredménye abban leli magyarázatát, hogy *hiányzott belőlünk a szociális viszonyoknak helyes fölismerése, nem fordítottunk kellő gondot szociális törvényhozásunk munkájának kritikai boncolgatására, a meghozott törvények végrehajtásának ellenőrzésére: nem ismertük föl a szociális elemet az egyház és az állam fogalmában és elfelejtettünk nevelni a jelenkor számára szociálisan képzett, evangéliumi hitben erős evangelikus generációt.* Hogy pedig ez a szociális képzés, az igazi belmissziónak milyen nélkülözhetetlen tényezője, az eléggé kitűnik a német császárnak 1889. május elsején kiadott rendeletéből, melyben meghagyja, hogy az iskolákban a gyermekeket, a német szociális törvényhozás tartalmával és jelentőségével a tanítók lelkiismeretesen megismertessék. Egészen természetes, hogy ez a császári rendelet nem maradt papiron, hanem 1891-ben már minden tanítónak kezében volt Bünnecke: „Handbuch der socialen Gesetzgebung des Deutschen Reiches“ című kézikönyve. Hogy pedig dicső szövetségesünk néptanítói milyen eredménnyel használták ezt, és a többi hasonló tartalmu kézikönyvet, arról nagyszágos dolgokat beszél a német belmissziónak legutóbbi negyedszázados története.

Ime m. t. Értekezlet, ez az egy, — ez az a szükséges dolog, a mire kellő figyelmet fordítani eddig elmulasztottunk. Ezt a mulasztást fogjuk pótolni az eperjesi theol. akadémián a magyar törvényhozás ismertetésével.

Szinte hallom az ellenvetést: szocializmus, belmisszió, demokrácia, szociális tanítás és nevelés szépen csengő szavak az elméletben; de veszedelmes, kétélű fegyver mindegyik a gyakorlati megvalósításban. Bizonyára erre gondolnak a „Belmisszió“ folyóirat nagyérdemű Szerkesztői is, amidőn a szociális tevékenység nélkülözhetetlenségét elismerve, kiemelten hangsú-

lyozzák, hogy „*mihelyt a vallás szociális tényezője önmagába felszívja és megsemmisíti annak egyéni vonásait, az üdvösségmunkáló egyház, nagyon könnyen közönséges szociális egyesüléssé lesz, s az egyház elveszíti az egyetlen örökkévaló fundamentumot?*” Nagyon igaz, *szentisáta* aranyiszavak ezek. Éppen ez okból elsőrendű egyházi közérdek, hogy az *órallók tisztában legyenek saját földadataikkal éppen úgy, mint a velük együtt működő tanítók és tanárok lelkiületével, hitbeli és szociális felfogásával egyaránt!* Ez a tudat érlelte meggyőződésé bennem a gondolatot, hogy *a leggyöngébb kísérlet is jó szolgálatot tesz akkor, midőn az apokaliptikus idők hatása alatt, egy új korszak küszöbén, a jövő érdekében, célhozvezető irányelvek kialakításáról kell tanácskozni az órallók, a tanácsosok, a bölcsök gyülekezetében.*

(Folytatjuk.)

Játék a számokkal.

Hurtay kartársunk az Óralló 5-ik számában megjelent válaszára bátor leszek — az igen tisztelt Szerkesztő ur szives engedelmével — röviden néhány megjegyzést tenni.

Mindenekelőtt leszögezem, hogy én nem azt állítottam, hogy az a városi lelkész falusi kollégájának állásával, — hanem azt, hogy *mai háborus jövedelmével* megcserélhetne, és azt hiszem, szivesen meg is cserélne! s ezen állításhoz — Hurtay kartárs minden érvei dacára fenntartom. S minthogy erre provokáltattam, — kénytelen leszek ennek bizonyítására saját tapasztalásomból argumentumokat felhozni.

Az én tapasztalásom — amit 20 év óta pontosan vezetett bevételi és kiadási naplómmal tudok igazolni — arra tanít, hogy egy 6—7 tagból és a megfelelő számú eselődéből álló intelligens, uri családnak ma, ha *szerevényen de tisztességesen* akar élni és ruházkodni — legalább 10,000 korona évi jövedelemre van szüksége és pedig *falun csak úgy mint városban!* Ennyit költöttem el p. o. én magam is a múlt évben a eselődéssel együtt 9 tagból álló családomra és 27 holdas gazdaságomra.

A legtöbb falusi lelkész mai jövedelme — *pláne ha gazdálkodik is* és egy kis szerencséje van — *jóval felül van 10.000 koronán;* (ismerek lelkészeket, akik csak marhából bevettek a múlt évben 8—10.000 koronát!) — a városi lelkészeké pedig, amennyire én tudom, mind alul van ezen. Igaz, hogy annak a falusi lelkésznek van valamelyes kiadása is a gazdálkodásra (ámbar ez épen ma, amikor a legtöbb helyen hadifoglyok

a eselődék, igazán minimális!) úgy de ezzel szemben meg ott van városban az élelmi cikkeknek drágábbtsága! (p. o. 1 liter tej falun 40—50 fillér, városban majdnem ugyanannyi krajcár; 1 méter fa falun 20 korona, városban legalább is 30—1 kgr. zsír városban 10—14 korona, — falun, ahol magunk hizlalunk, alig kerül ennek felébe! . . . Ugy hogy végeredményképpen városban az *élelmi cikkek* drágábbtsága teljesen kiegyenlíti, sőt talán fölözi is falun a gazdálkodással járó külön kiadásokat. Tehát ha a két állást összehasonlítjuk, bátran vehetjük fel falun a *bruttó bevételt évi jövedelemnek* (bele értve ebbe természetesen az otthon elfogyasztott tejnek, tojásnak, zsirnak, csirkének sat. értékét is!)

Ha már most a 6—7 tagú családok mai évi *normális* szükségletét 10.000 koronában állapítjuk meg — ami egy szerevényen, de tisztességesen élő ilyen családnak épen elég! — akkor bátran el merem mondani, hogy a *gazdálkodó* falusi lelkészek ma mind + -sal, a fix fizetésű hasonló családú városi lelkészek pedig mind — -sal zárják le számadásukat! Tehát állítom és hirdetem, hogy a városi lelkészek ma — feltéve hogy helyesen vannak a falusi viszonyok felől informálva, — mind szivesen cserélhetnének és bizonyára cserélnének is *fizetés dolgában* falusi kollégáikkal!

Ha Hurtay kartársam kételkedik ebben, tegyen egy ellenpróbát: hirdessen pályázatot arra, melyik városi lelkész volna hajlandó jövedelmét megcserélni az ő mai *összes* jövedelmével? Százat teszek egy ellen, hogy nem győz a o gatni a pályázók közül! . . .

Ami végül H. kartársnak azon megjegyzését illeti, hogy káka bélü barmok lehetnek erre mi felénk, ha 200 qu. szénából 30 darabot el tudunk tartani, — erre az a válaszom, hogy az én káka bélü teheneim és üszöim a megyénkben, béke idején, tartani szokott állat kiállításokon mindig díjat nyertek, — annak dacára, hogy én a hiványilag járó 20 qu. szénának az árát pénzül kapom s magam sem termelek többet 60—70 qu. szénánál! . . . Mert a gyengébbek kedvéért én is megjegyzem, hogy amint az ember nemesak a húst, — úgy a tehén és ló is — *pláne a ló!* nemesak a szénát, hanem a tavaszi szalmát és a répás töreket is igen jó ízűen megeszi s hozzá még elég szép is tőle! (a lónak természetesen zabot adok a szalma mellé!) Különben is a föletetett takarmány mennyisége nem annyira az állatok káka — vagy nem káka bélüségétől, mint inkább a helyes beosztásból és a gazda szemétől függ, — régi közmondás lévén, hogy „*a gazda szeme hizlalja a marhát.*” (Ismerni kell a felvidéki és az alvidéki takarmányozási

rendszer, akkor a vitás kérdés azonnal megszűnik. A felvidéken ugyanis csak szénával etetnek, az alvidéken pedig a széna alig jön számba, hanem egyéb takarmányokon él a jószág. Innen a nagy különbség a két testvér között. Szerk.)

Annnyit koncedálok H. kartársnak, hogy 200 qu. szénát meg lehet etetni 10 barommal is! valamint hogy 12,000 koronát, — sőt 50,000 koronát is igen könnyen el lehet 1 évben költeni! De a kérdés forgó pontja nem az, hogy ki mennyit tud elkölteni, hanem az, hogy egy normális számú család mennyiből tud ma tisztességesen kijönni 1 esztendőben?! Az én meggyőződésem és tapasztalatom az, hogy 10 ezer koronából és pedig: falun csak úgy mint városon! S a kinek jövedelme ezen felül van az +-sal; a kié pedig ezen alul van, az minussal dolgozik.

Dixi et salvavi animam meam! . . .

Kissomlyó 1917 február 5.

Tompa Mihály

ev. lelkész.

BEJÉLET.

Törteli Lajos kitüntetése alkalmából a szokásos ünnepség megváltása fejében 150 koronát adott hadi jótékony célra. A pozsonyi theol. akadémián pedig a reformáció 400 éves évfordulójának emlékére 100 koronás pályadíjat tűzött ki a következő tétel elvi és gyakorlati szempontból való fejtegetésére: „A hazai reformáció magyarosító munkája.“ Megemlítjük még, hogy imádságos könyveket és vallásos iratokat, füzeteket kér. Eddig 15 ezer darabot osztott már szét, de az emberek váltakoznak, nemkülönben a sebesültek is. Lehet német és tót nyelvű is közöttük, mert készlete ugyszólván elfogyott. Címe: Div. San. Anst. No. 17. Tábori posta 647.

Gyász hírek. **Abaffy Miklós**, novoselői lelkész és horvát-szlavon főesperes február 1-én esendesen elhunyt. **Abaffy Miklós** 1875. óta állt egyházunk szolgálatában mint a verseczi, majd suresini, végül a neudorf-vinkovci gyülekezet lelki pásztora és több cikluson át a horvát egyházmegye főesperese. Agilis, tevékeny munkása volt az Ur szőlőjének, kinek váratlan elhunyt minden irányban részvétet fog kelteni.

Jeszenszky Nándor a nagybecskereki egyháznak negyven éven át hűséggel szolgáló lelkésze február 1-én hosszabb betegeskedés után elhunyt. Temetése február 3-án ment végbe.

Lelkészegyleti kérdőpontok. Gyuráts Ferenc nyug. püspök, mint a dunántúli ág. hitv. ev. Egyházkerületi Evangéliomi Egyesületnek elnöke az egyházmegyei lelkészegyesületek részére a következő kérdőpontokat tűzte ki tárgyalásra az 1917. évben: 1. Mi biztosítja a vallás jelentőségét az ember előtt minden időben? 2. Mit hozott a reformáció az emberiségnek? 3. A reformáció négyszázadik évfordulójának méltóképen megünneplése a gyülekezetben. 4. Mit tanulhatunk ma is Luthertől, a nagy reformátortól? 5. Az ev. nőnevelés fontossága egyházunkra nézve. 6. A béke és a háboru. Mi szüli a háborút? Mi képezi a nemzetközi állandó békének biztos alapját? 7. A még mindig dúló háboru lezajlása s a békesség helyreállása után a lelkészre váró új feladatok. 8. Mily alapon óhajtandó a lelkészfizetés újra rendezése? 9. Mi támogatja a lelkésznek drágasági póllékban-, hadi államsegélyben részesítésre vonatkozó óhaját? 10. Az anyagyülekezetekben lelkész- és felügyelőválasztásnál van-e szavazati joga a leány és fiókgyülekezetek önálló, egyházi adót fizető minden tagjának, vagy csak bizonyos arány szerint megállapított számú tagoknak? Zsin. törv. 13. és 29. §.

Protestáns estély. A ménhárdi evang. egyházközség a vendégül meghívott eperjesi „Evang. Theol. Otthon“ theologus lakóival felügyelő tanár: Dr. Szlávik Mátyás vezetése mellett f. é. február hó 17-én, este 7 és fél órakor Ménhárdon, a városi nagyteremben felében a „Theol. Otthon“ és felében a szepesi hadiárva javára jótékonycélu protestáns estélyt rendez. Az estély műsora: 1. Csengey G. Az első ibolya. Szavalja: Glóser Gréte urileány. 2. Mendelssohn 91. zsoltárja. Éneklő Lang János theol. vezetésével a theol. testület énekkara. 3. Wittmann Fr.: Nach dem Hochzeitfest. Solospiel. Előadja: Szuttor Vilma urileány. 4. Szavalat. Előadja: Kopesó János theol. 5. Zum Reformati- ons-jubiläum. Felolvassa: Dr. Szlávik Mátyás theol. akad. felügyelő-tanár. 6. Menuett. 7. Murai Károly: Az új nevelőnő. Vigjáték 1 felvonásban. 8. Luther and Eck: Dialog aus dem Festspiel „Luther“ von Devrient. Előadják Gömöri Nándor (Luther) és L. Anielisz Róbert (Eck) theologusok. 9. Kuruc dalok Tárogetón játsza: Szivák Emil th. 10. Aratási ünnep. Éllőkép. Bemutatja a ménhárdi ifjáság. Következő napon, vasárnapon ugyancsak Ménhárdon a célelőtti isteni tiszteleten prédikál Lang János theologus, a liturgiát végzi Dr. Szlávik Mátyás felügyelő-tanár s a kóruson a „Gályarabok énekét“ előadja e theol. énekkar. Az offertorium hasonlóan a jótékony célt illeti.

Egy pár sor brassói esperességünkről. Nikodémusz kollega az Órállóban mintegy vészkiáltást intézett az ev. testvérekhez a brassói ev. esperesség híveinek megmentéséért. Tagadni nem lehet, a csángóság az oláh betörés folytán nagy kárt szenvedett. De nem csak a csángóság egy része jutott koldusbotra, hanem papjai s tanítói is. A mit mi papok veszítettünk, azt sohase tudjuk pótolni s megszerezni. Mintha mindenki a papok holmijára lett volna éhes. Fehérneműinket s általában minden itthon maradt holminkat az oláhság mint valami különös esemegét kapkodta szét. Ma Brassó megyében nincs olyan helyzeiben egyetlen lelkésztestvérünk, hogy a legszükségesebbel el lenne látva.

És főleg az egyházakat kell segíyezni oly arányban, mint a mily mértékben azok kárt szenvedtek. Például Barezaujfaluban a nem rég épített új orgonánkat teljesen összetörték, a sipokat kihányták az utcára, azokkal oláh katonák és gyermekek macska koncertet rendeztek; elröbölték a szentedényeket, a gyertyatartókat, az oltárterítőket, betörték az ablakokat. Ezen vesztések pótlására irányuló segélyakciót ajánlom a nemesen érző hitestestvérek szerető figyelmébe.

Barezaujfalú, 1917. jan. 4.

Jónás András
ev. lelkész.

Egy sajnálatos félreértés? Mivel az Evang. Órálló j. évi 3. számában „Kiáltás a mélységből“ cím alatt vezető helyen közölt s a brassó megyei csángó magyar evang. hívek és egyházak kelyzetéről írott cikkem egy igen sajnálatos félreértésre adott alkalmat, kötelességemnek tartom kijelenteni, — s amennyiben cikkemből nem tűnnék ki — külön is kiemelni, hogy cikkem megírásakor kizárólag a csángó nép és a brassó megyei evang. egyházak nehéz helyzetére gondoltam s amennyiben panaszos hangok is vegyültek a rajz keretébe a segítő akció késedelmes lassúsága miatt, azok egyedül a visszatérő lakosság meg nem felelő hatósági ellátására vonatkoztak, amint azt az ott felhozott példa is bizonyítja, de nem vonatkoztak egyetlen egyházhatóság, vagy funkcionárius működésére, vagy segélyezési akciójára, különösen nem abban a vonatkozásban, mintha a menekült lelkészek segélyezésére nem lett volna teljesen kielégítő és megnyugtató.

Ami a magunk nehéz helyzetét illeti (t. i. a lelkészekét) azt még csak nem is említettem, nemesak azért mert ildomtalannak tartottam volna, hogy a magunk anyagi ügyeinek magunk legyünk a szószólói, hanem különösen azért, mert sorunk jobbrafordulását bizvást várhatjuk és nyugodtan remélhetjük azon hivatalos egyházi előlőről, akik menekülésünk alkalmával is anyagi

bizonyítékát adták fáradhatatlan buzgóságuknak és velünk többször éreztetett jóakaratauknak.

Ezen kijelentéssel tartoztam mindazoknak, akik sajnálatos félreértés következtében esetleg megbántva érezték magukat, de tartoztam önmagamnak is.

Hfalu, 1917, február 8.

Nikodémusz Károly
hosszafalu-alszegi ev. lelkész.

Kiáltás a mélységből. Nikodémusz Károly hosszafalu-alszegi lelkésztestvér szerkesztőségünkhöz intézett hosszabb levelében mond köszönetet az általunk beküldött összegekért s arra kéri a jó lelkű adakozókat, hogy adományait egyenesen az esperességi pénztárba: *Gandi András esp. pénztáros Hosszafalu Brassó m. címére* küldeni sziveskedjenek.

Választmányi ülés. A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság Budapesten 1917 febr. hó 21-én, d. u. 4 órakor, a Ref. Theologia Könyvtárában igazgatóválasztmányi ülést tart, a következő tárgysorozattal: 1. Jelentés a folyó ügyekről. 2. A protestáns könyvnyomda és könyvkiadó vállalat kérdése. 3. A jubiláris év kiadványai. 4. A reformáció négyszázados jubiláris ünneplése módjának megbeszélése. 5. Pénztárnok jelentése. 6. A közgyűlés előkészítése. 7. Esetleges indítványok.

Utóhang.

Az „Evang. Órálló“ 5-ik számában — valaki — beszámol arról a felemelő ünnepről, a mely január hó 21-én Kaposváron ment végbe: a kaposvári evang. imaház felavatásáról, egyben szeretett új Püspökünknek ilyminőségben első szerepléséről is.

Felhevülve és szent lelkisedéstől megilletve, szinte átszellemülve és gyönyörködve olvastam is azokat.

Istenem! de boldogok voltak azok, akik hallhatták azokat a szép szavakból összeállított beszédeket! De szerettünk volna mi is ott lenni. De hát nem voltunk hivatalosak, nem vehettük fel mennyegzői ruhánkat, hogy ezen a szép lélek-lakodalmi ünnepben részt vehettünk volna.

Pedig közel vagyunk Kaposvárhoz. Ha néhanéha megtesszük, hogy testi szórakozás céljából berándulunk Kaposvárra, óh mennyivel inkább szivesebben mentünk volna a nem mindennapi lelki szórakozásra és épülésre.

Miért nem hívta meg a kaposvári Gyüleke-

zet a közeli, majdnem szomszédos lelkészeket? A gyönyörűen fénylő gyertyát, miért rejtette véka alá? Nem tudom, csak azt tudom és csak azt érzem, hogy valakinek a mulasztásából kifolyólag mi mulasztottunk el sokat. Hisz oly jól esett volna látnunk Püspökünket, hát még hallanunk beszédét!! Szavaiból lelkesültséget, nyílt tekintetéből bátorságot és erőt merítettünk volna a harcra.

Az egyh. kerületi közgyűlések igen ritkán tartatnak erre Tolna-Baranya-Somogy felé, míg Sopron, Győr, Szombathely, Kőszeg és Czeldömök oly messze esnek tőlünk, hogy az ezen helyeken tartani szokott ker. gyűlések — sajnos — financiai okok miatt meg nem jelenhetünk. Most itt volt közelünkben s még sem élvezhettük jelenlétét.

Nem egyhamar fogom elfelejteni ezt a mulasztást s szomorúan fogok gondolni arra a napra, amelynek lelki ragyogásában, bensőségletes valóságos melegségében nem részesülhettem — s nem részesülhettünk.

Az evangéliom szegényeknek is predikáltatik.
Nagybábony Somogy.

Bándy Miklós.
ev. lelkész.

Szerkesztői üzenet.

Az **Evangelikus Lap** szerkesztője — úgy látszik a túlfeszített munka folytán — most már igazán aggasztó jelenségeket mutat. Csak a meghibbant lélek mondhatja azt, „hogy erről (t. i. az ő tudásáról, tanulásáról stb.-ről) a Noszkó Istvánok vagy hallgassanak, vagy kalaplevéve beszéljenek.“ E kijelentéshez nem kell kommentár. Mi nem csak mondjuk, hogy nem akarunk vele vitatkozni, mert az a fentiek után igazán céltalan dolog lenne, de már meg is tettük s meg is fogjuk tenni, hogy rólunk való állításaira nem reflektálunk. Az igazság kedvéért megállapítjuk, hogy Raffay Sándort, az **Ev. Óráló** szerkesztője, — sem elődöm, sem én — soha sem pellengéreztük ki. Szerkesztő elődöm idejében megtörtént, hogy egyik ellenlábás volt professortársa egy munkáját oly hangon bírálta meg, ami illetlen a pályatársak között. Miután szerkesztő elődöm meggyőződött arról, hogy miesoda ellenséges érzület diktálta ama bizonyos kritikát (erről előzőleg tudomása nem volt), a legnagyobb készséggel helyt adott a rectifikálásnak. Így történt Majba lelkésztárrsal is, és így történt az **Evang. Lap** mostani szerkesztőjével is és így fog történni mindenki vel és mindig, ha a szerkesztő tudomásán felül írott, bárkivel szemben is méltatlan, vagy igaztalan kritika a szerkesztő jóhiszeműségéből jelenik meg. Mert ez a tisztesség! A családi viszonyokra való utalgatás pedig annyira izléstelen, hogy azt csak egyesek nevelése bírja meg. Erre nem is reflektálhatok, — csak azt jegyzem meg, hogy mindig hálás vagyok azon evang. uri családokkal szemben, akikkel összeköttetésben lenni szerencsém van s talán nem ártana, ha mindenki, aki tollal a kezében akarja szolgálni szentegyházunkat, ilyen összeköttetéseket keresne és találja, akkor bizonyára senki sem írta úgy

lelkész és szerkesztő társáról, de még önmagáról sem, a mint azt az **Ev. Lap**ban sajnálattal olvassuk. Dégül a lapok egyesítése érdekében is az **Ev. Óráló** hasábjain jelentek meg a múltban cikkek, a melyek felett lapársaink akkor mosolyogtak, sőt élceltek is. Mi most sem állunk annak utjában, de természetesen nem úgy, a hogy azt az **Ev. Lap** szerkesztője óhajtja, és nem oly szellemmel, a melyet ő képvisel, mert így lehetetlen minden egyesítés. Hogy hogyan fogadják az **Ev. Lap** „beesületes és visszhangot keltő förekvését“ egyesek, arra több példát is tudnék felhozni, de megelőgszem egy nyilatkozattal, a melyet ép ma kapott egyik levélből idézek s a mely így hangzik: „Szimonidesz, úgy látszik, hamarosan belefárad a heti két lapba, rémelykor a hető együtt csak egy fél.“

Sajnálom és boesánatot kérek tisztelt olvasóinktól, hogy ezekkel az izléstelen dolgokkal ez alkalommal többet foglalkoztam, de ígérem, hogy a jövőben emberileg lehetőleg kerülni fogom a reflectálást. Szerk.

Többeknek. A „**Vulcos**“ iránt érdeklődők leveleit és pénzküldeményeit átszámaztattuk az illető hirdetőnek: Gotthard Sámuel nyug. ev. tanítónak Palánka (Bácska.) A válaszokat onnan várják.

Hirdetés. Konfirmándusok vallásiana
Irlta Mayer Pál ev. lelkész. Ára: 50 fill. Kapható a szerzőnél Iklad (u. p. Aszód). A tiszta jövedelem fele az ev. lelkészárvaik árvaházi alapjáé. (Eddig e címen 28 K. utaltatott be az e. pénztárba). 5-1

A Strázs na Sione husvétii száma megint e nagy időnek megfelelő tartalommal, könyv alakban jelenik meg. Ára darabonként 26 f., 30 drb 10 kor. 50 f., 50 drb 17 kor., 100 drb 32 kor. bérmentve. A katonai lelkész testvéreknek ezen kiadványunkból is ingyen boesátunk rendelkezésükre minél több példányt. A megrendeléseket máre. 10-ig kérjük.

A STRÁZS NA SIONE szerkesztősége Modor.

Pályázat.

A sárosi ág. hitv. ev. esperesség kebelébe tartozó eperjesi l. egyházközség lelkészi hivatala elhalálozás folytán megüresedvén, annak betöltése végeit alulírt elnökség pályázatot hirdet.

Javadalma: Négy szobás lakáson kívül 3010 K. rendes fizetés az egyház pénztárából havi részletekben kiutalva, 500 K. a polg. leányiskolában végzendő vallástanításért és konfirmációi oktatásért, egy földnek és két kertnek haszonélvezete, stóla-jövedelem és offertórium, 28 ürköbméter tűzifa a városból bejuttarozva, idegen iskolákban végzett vallástanításért járó tiszteletdíj, ez idő szerint 600 K., néh. Krayzell Aurél alapítvány kamata: 90 K.

A tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület lelkészválasztási szabályrendelete értelmében szabályszerűen felszerelt folyamodványok j. é. március hó 31-ig alulírott h. espereshez nyujtandók be.

Eperjes 1917 február 12

Szent-Iványi József

esperességi felügy.

Liptai Lajos

h. esperes.

Szent Ágoston vallomásai.

— Két kötetben. —

Fordította Dr. VASS JÓZSEF.

Kiadja az „ÉLET.”

A két kötet ára 6 korona.

Postán 6 K. 30 fillér.)

KAPHATÓK:

KÓKAI LAJOSNÁL

Budapest, IV. Kamermayer-Károly-utca 3 sz.

Lelkész és vallástanár, tanár és
tanító urak rendeljék meg és
terjesszék

a hivek és a tanítványaik között az

ÉBRESZTŐ

képes keresztyén szépirodalmi, esaládi és ifjusági havi folyóiratot.

Szerkeszti:

MEGYERESY BÉLA.

Előfizetési díja egy évre 4 kor.

Az ÉBRESZTŐNEK minden keresztyén családnak és minden keresztyén ifjúknak el kell jutnia, hogy a nemes szépirodalom szárnyain minden olvasójának lelkébe bevigye a keresztyén magyar nemzet hatalmas gondolatát.

Előfizetéseket elfogad és mutatvsn. ingyen küld a kiadóhiv.

Budapest, VIII., Főh. Sándor-utca 28

Pontos és legjobb órák 5 évi jótállásra!

Egyházi szentedények, urvaesora-kelyhek, keresztelő kannák, oltári gyertyatartók, borkancsók. — Arany és ezüst ékszerek, evőeszközök, chinaezüst disztárgyak részletfizetésre is kaphatók.

Javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. — Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN,

műórás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója.

BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 5. SZ. I. EM.

Pontos kiszolgálás!

Jutányos árak!

